

Volební reformy v oblasti personalizace volby

Peter Spáč

11.5.2016

Personalizace politiky

- Vnímání osob jako jednotlivců než reprezentantů kolektivní entity, např. politické strany
- Znaky:
 - Způsob prezentace politiky
 - Vnímání politiky
 - Tvorba politických názorů prostřednictvím nahlížení na osoby
 - Výběr ve volbách na základě rysů osob
- Karvonen: „Žádný přesvědčivý trend, hodně náznaků“

Podíl článků o VB premiérech v The Times (Karvonen 2010)

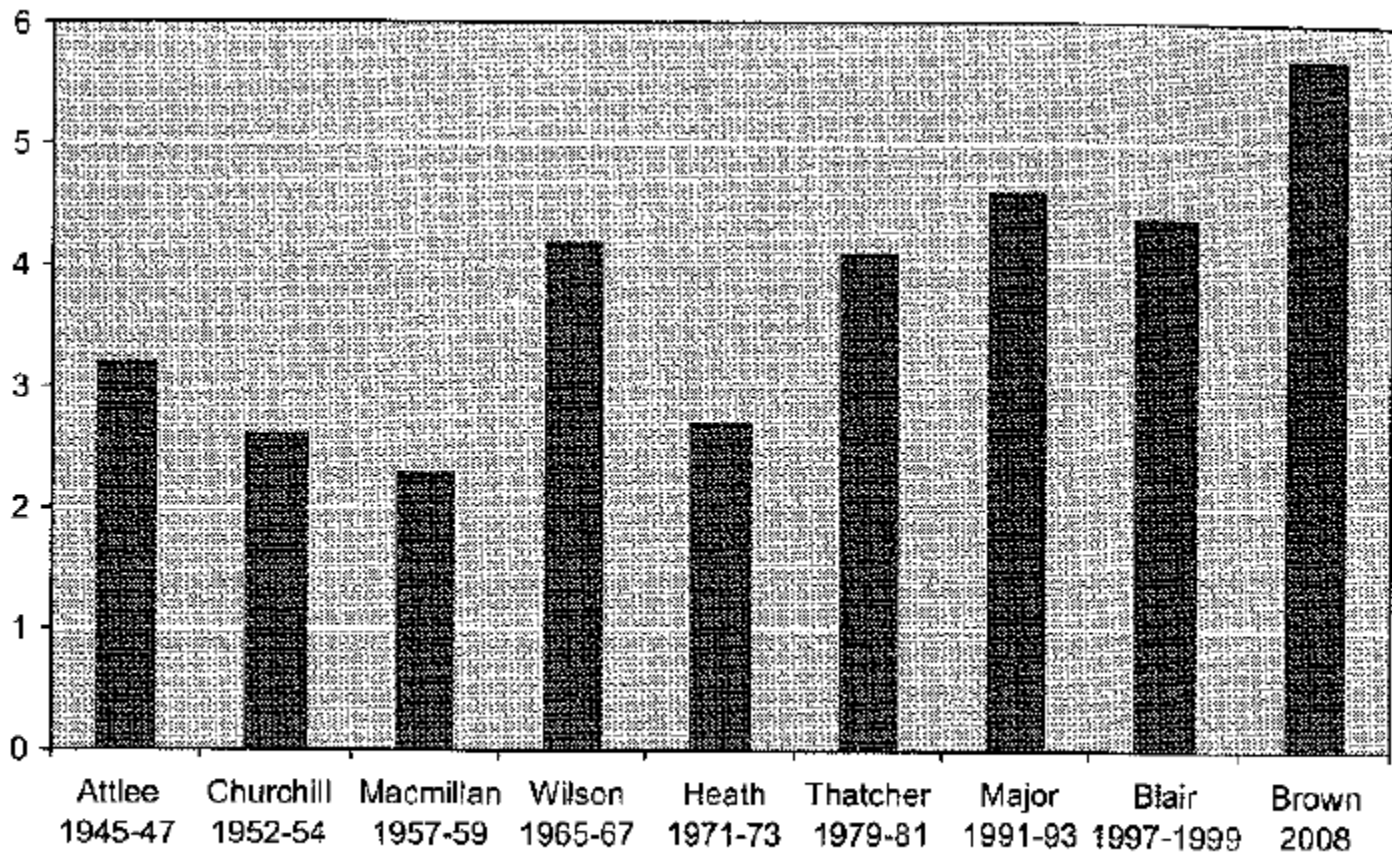
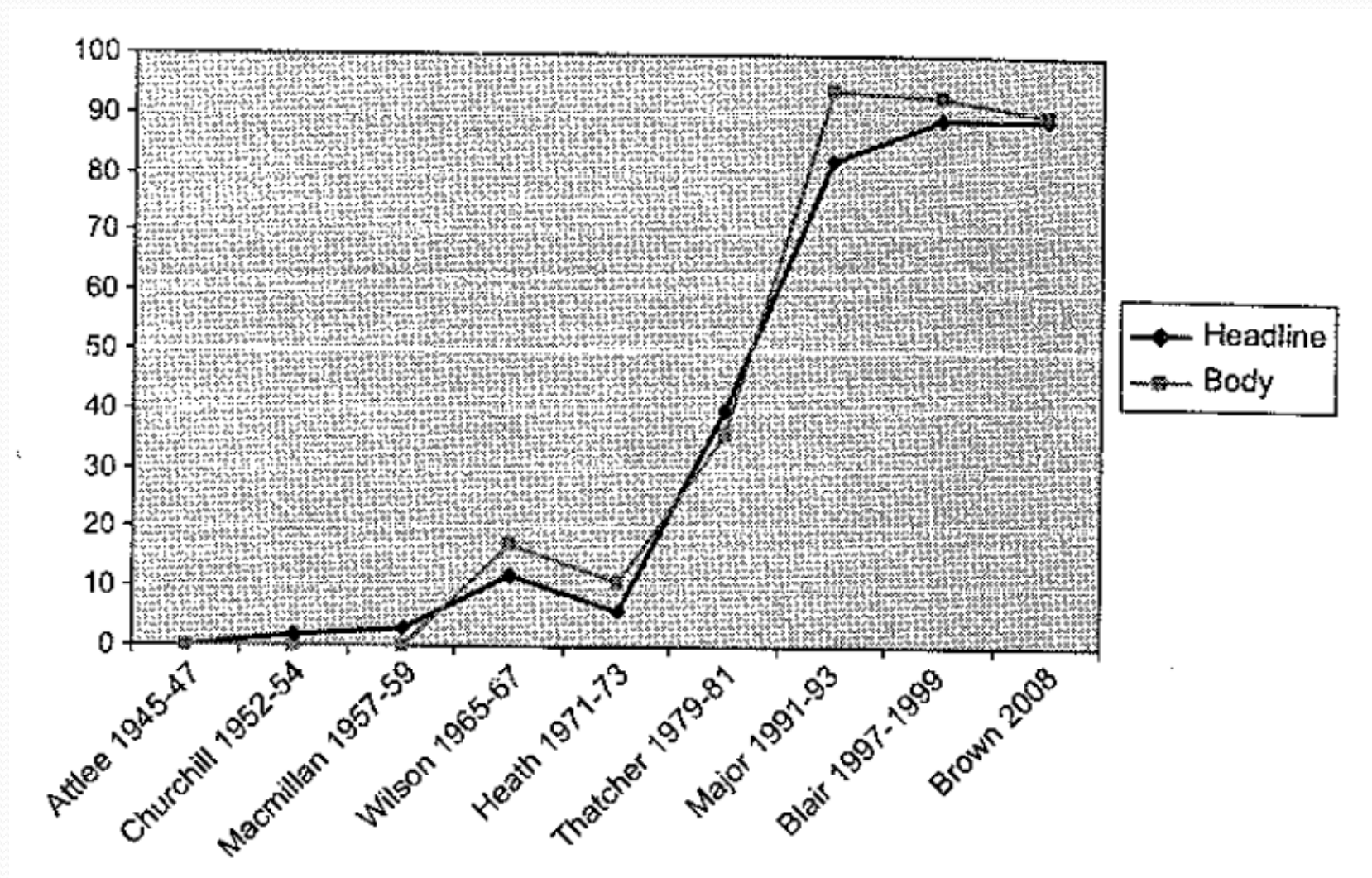

Figure 4.1: Percentage of articles in *The Times* mentioning the Prime Ministers

Podíl článků o PM referujících v osobním stylu (Karvonen 2010)

Personalizace a volby

- Volební systémy jako součást širšího trendu personalizace
- Orientace systémů na výběr samotných osob než na rozhodování mezi listinami
- Různé definice personalizace voleb
 - Kandidáti vs. voliči

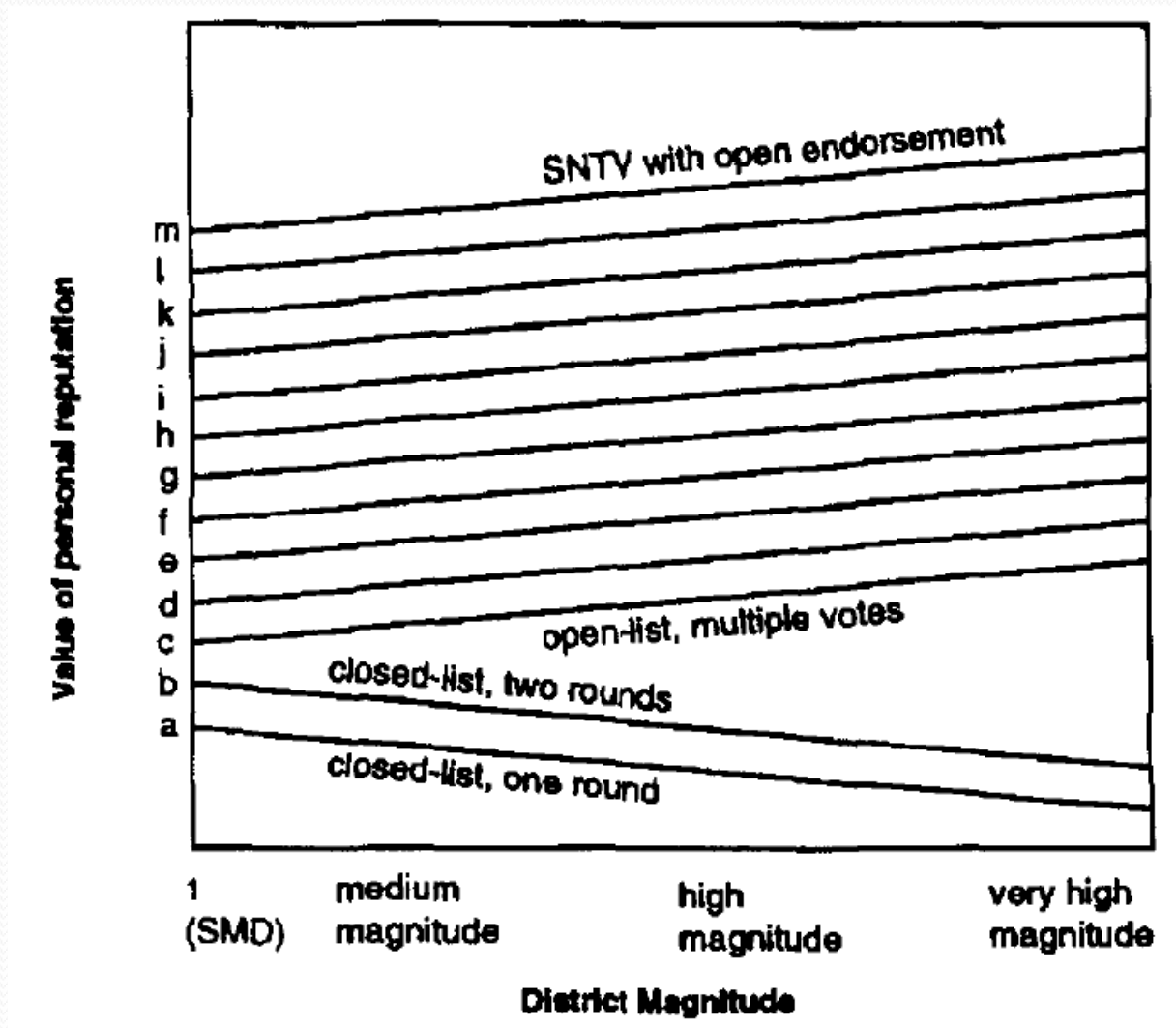
Personální rysy ve volbách

- Volební systémy ovlivňují pohnutky kandidátů zdůrazňovat vlastní osobnostní rysy než držet stranickou linii (Carey a Shugart 1995)
- Faktory:
 - Kontrola stranického vedení nad volební listinou (*ballot*)
 - Nezávislost zvolení kandidáta na úspěchu jeho spolustraníků (*pool*)
 - Počet a charakter udělování hlasů voliči (*votes*)
 - Velikost obvodu

Personální rysy ve volbách

- Ballot:
 - 2 – lídři nemají kontrolu nad volebním lístkem
 - 1 – lídři sestavují listinu, voliči do ní mohou zasáhnout
 - 0 – lídři sestavují fixní listinu, voliči nemohou zasáhnout
- Bodování volebních systémů danou technikou je čistě instrumentální

Personální rysy ve volbách

ELEIÇÃO DA ASSEMBLEIA DA REPÚBLICA
Círculo eleitoral de Setúbal

Partido Socialista	PS		☐
Bloco de Esquerda	B.E.		☐
Partido Popular Monárquico	PPM		☐
CDU - Coligação Democrática Unitária	PCP-PEV		☐
Movimento Esperança Portugal	MEP		☐
FEH - Frente Ecologia e Humanismo	MPT-P.H.		☐
Portugal pro Vida	PPV		☐
Partido Social Democrata	PPD/PSD		☐
Partido Comunista dos Trabalhadores Portugueses	PCTP/MRPP		☐
CDS - Partido Popular	CDS-PP		☐
Partido Trabalhista Português	PTP		☐
Movimento Mérito e Sociedade	MMS		☐
Partido Operário de Unidade Socialista	POUS		☐
Partido Nacional Renovador	P.N.R.		☐
Nova Democracia	PND		☐

Personalizace v ČR

- Oslabování nebo opouštění poměrné logiky systému skrze oficiální důraz na silnější personalizaci
- Reforma ODS a ČSSD (2000):
 - Opoziční smlouva
 - ODS: 160-175 poslanců, 35 obvodů, dělitel Imperiali, platnost od 2001
 - ČSSD: 200 poslanců, až 36 obvodů, dělitel D'Hondt, platnost od 2002

Výsledná podoba

- Listinný poměrný systém, 200 poslanců
- 35 obvodů (4-8), průměr 5,7 (předtím 25)
- Modifikovaný D'Hondt (1,42)
- Vyšší klauzule pro koalice (10, 15, 20)

Přímá volba poslanců

- Většinový volební systém do voleb PS PČR – reforma jako obroda demokracie v ČR
- Kritika současného stavu:
 - Morální úpadek politiky, silný vliv stran na složení parlamentu, slabí kandidáti (nízká konkurence), politika bez osobností, volič bez opory v politice

Přímá volba poslanců

- Předpokládané cíle:
 - Konec anonymity poslanců
 - Silnější vazba mezi voliči a poslanci (adresnost systému)
 - Zodpovědnost poslanců vlastním obvodům
 - Oslabení extremismu

Přímá volba poslanců

- *„Ve Velké Británii i Francii přímá volba poslanců úspěšně funguje. Vedle větší odpovědnosti poslanců k své voličské základně fungují lépe parlamentní strany, a to jak ve vládě, tak v opozici.“*
- *„Jsme naopak přesvědčeni, že zvýšení kvality a osobní odpovědnosti poslanců by pomohlo zmenšit vliv zákulisních hráčů a obchodních zájmů na politiku. Korupční chování stran by voliči rychle potrestali.“*

Přímá volba poslanců

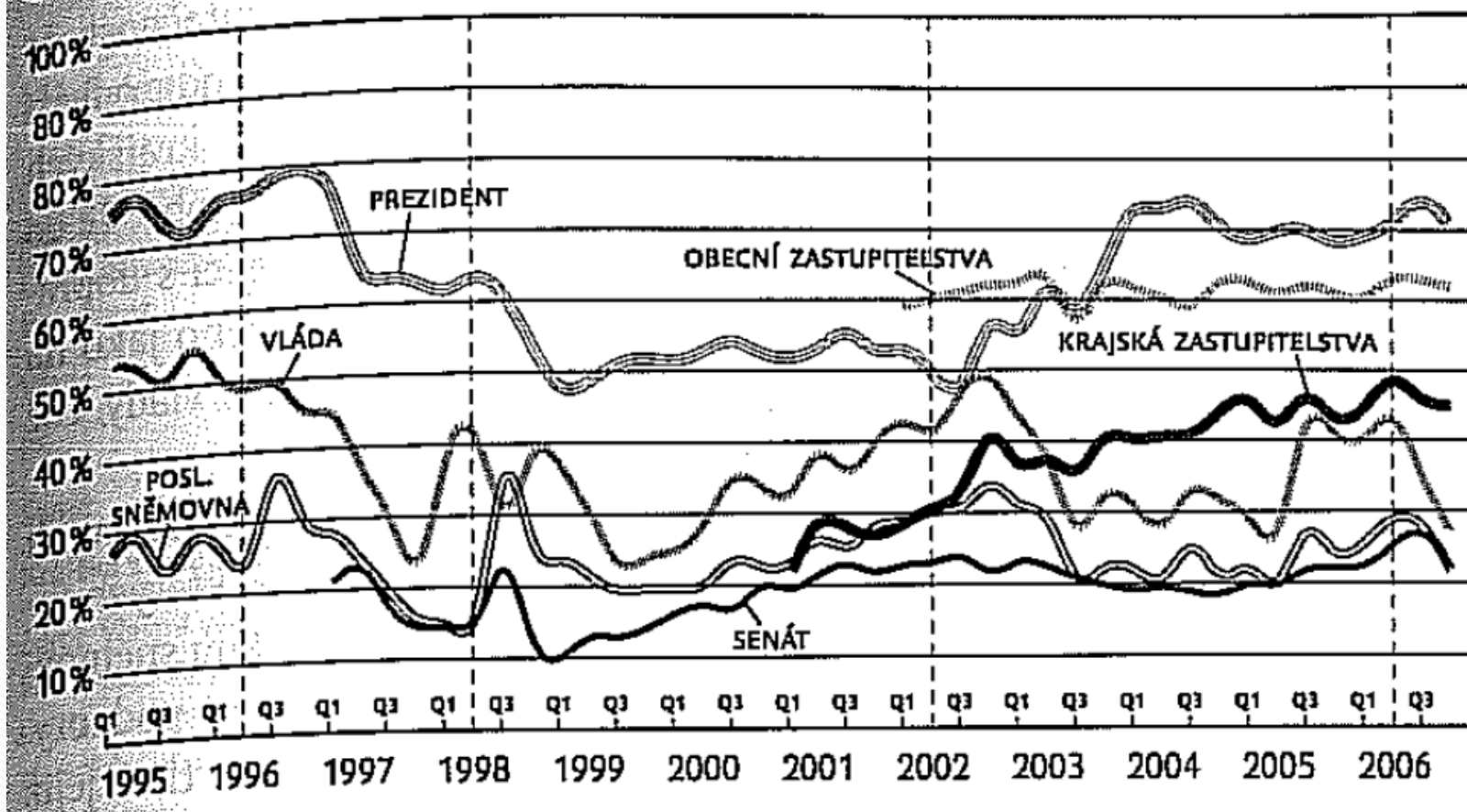
- **Kritika:** Když zavedete přímou volbu, oslabíte velké politické strany na úkor osobností, které může podporovat kdokoliv, a omezíte menší politické strany.
- *„Tato praxe není běžná v zemích, v níž tento systém funguje (Velká Británie, Francie, Kanada), spíše naopak. V přímém volebním souboji se prosazují osobnosti. Na rozdíl od nás zastupují politické strany v parlamentu skutečné osobnosti, které kompetentně vystupují v parlamentních rozpravách a jejichž názory a postoje na zásadní problémy jsou obecně známé.“*

Přímá volba poslanců

- *„Po volbách se pak dozvídáme jen stranické procentní výsledky – vlastně nevíme, jestli a kdo nás nakonec zastupuje; neznáme svého poslance. Je jasné, že potom nemůžeme mít důvěru v politické instituce státu.“*
- *„Podle dubnového výzkumu CVVM důvěřuje Poslanecké sněmovně 12% obyvatel, zatímco často ostouzenému Senátu 21%. Domníváme se, že je to i díky efektům většinového volebního systému.“*

Linek (2010)

Graf 5.1 Důvěra v jednotlivé politické instituce v letech 1995–2006.

Dělení hlasů (Gschwendt a Kolk)

- Přítomnost dělení hlasů (split ticket voting)
- Volič má dva hlasy, jež neudělí totožnému subjektu, resp. straně a jejímu kandidátovi
- Aplikované na MMP, širší použití je možné (včetně listinných poměrných systémů)

Dělení hlasů - motivy

- **Upřímné:**
 - Rozdělení hlasů z „čistých“ důvodů
- **Strategické:**
 - Bránění propadu hlasu anebo jejich zbytečnému udělení
 - Výsledky voleb povýšené nad vlastní preference
- **Koaliční:**
 - Vyjádření preference o požadované povolební vládě
- **Ostatní** – různé důvody, včetně iracionálních

Dělení hlasů

- Povede změna z poměrného na smíšený systém k dělení hlasů?
- Případ Holandska (Gschwendt a Kolk):
 - Simulace
 - Odhad cca. 30 % voličů by tuto možnost využilo
 - Předpokládány pouze malé dopady na rozdělení parlamentních křesel

„Slabé“ reformy

- Posilnění personalizace voleb nevyhnutně nevyžaduje změnu základní logiky systému (např. poměrný → většinový)
- Reformy mohou logiku systému zachovat, postačuje i úprava jeho prvků
- Rozšíření personal vote pomocí širší možnosti voliče anebo snižováním (eliminací) jejich bariér
- Důležitý je rozsah reformy (marginální vs. podstatné úpravy)

Belgie

- Listinný poměrný systém, 150 poslanců
- 12 volebních obvodů, klauzule 5 %
- Vázané listiny
- Volič může udělit (alternativně):
 - Hlas straně jako celku (*list vote*)
 - Hlas kandidátovi na listině strany (*preference vote*)

Belgie – alokace křesel

- Rozdělení křesel stranám na úrovni obvodů
- Výpočet speciální kvóty pro každou stranu v obvodě
- Přiřazení křesel kandidátům:
 - Jako první jsou zvoleni kandidáti s preferenčními hlasy nad kvótou (max. do počtu křesel strany)
 - Dopočet *list votes* kandidátům do kvóty sestupně
 - Po vyčerpání *list votes* získají zbylé mandáty kandidáti podle počtu preferenčních hlasů

Hlasy strany	243 879
Mandáty	6
Kvóta = $H / (M + 1)$	34 840
List votes	95 430

		Pref. hlasy	Dopočet	Součet	Zůstává k dopočtu	Pořadí mandátu
1	Janssens Patrick	89 011	0	89 011	95 430	1
2	Van Weert Els	19 266	15 574	34 840	79 856	2
3	Peeters Jan	15 500	19 340	34 840	60 516	3
4	van Gool Greet	12 915	21 925	34 840	38 591	4
5	Cuyt Rony	6 690	28 150	34 840	10 441	5
6	Deckx Kathleen	8 156	10 441	18 597	0	6
7	Temsamani Anissa	9 705				
8	Wyninckx Hilde	5 432				
9	Gevers Dimitri	3 063				
10	Heremans Karin	4 920				
11	Veraart Gino	3 257				
...						
20	Adriaensen Gust	2 159				
21	Hosteaux Frank	3 272				
22	Lauwers Herman	2 725				
23	Van Brempt Kathleen	11 577				
24	Voorhamme Robert	6 648				

Hlasy strany	243 879
Mandáty	6
Kvóta = H / (M + 1)	34 840
List votes	95 430

		Pref. hlasy	Dopočet	Součet	Zůstává k dopočtu	Pořadí mandátu
1	Janssens Patrick	89 011	0	89 011	95 430	1
2	Van Weert Els	19 266	15 574	34 840	79 856	2
3	Peeters Jan	15 500	19 340	34 840	60 516	3
4	van Gool Greet	12 915	21 925	34 840	38 591	4
5	Cuyt Rony	6 690	28 150	34 840	10 441	5
6	Deckx Kathleen	8 156	10 441	18 597	0	6
7	Temsamani Anissa	9 705	0	9 705	0	0
8	Wyninckx Hilde	5 432	0	5 432	0	0
9	Gevers Dimitri	3 063	0	3 063	0	0
10	Heremans Karin	4 920	0	4 920	0	0
11	Veraart Gino	3 257	0	3 257	0	0
...						
20	Adriaensen Gust	2 159	0	2 159	0	0
21	Hosteaux Frank	3 272	0	3 272	0	0
22	Lauwers Herman	2 725	0	2 725	0	0
23	Van Brempt Kathleen	11 577	0	11 577	0	0
24	Voorhamme Robert	6 648	0	6 648	0	0

Belgie

- Silné zvýhodnění čelních kandidátů
- Hlasy strany (list votes) = implicitní preferenční hlasy pro top kandidáty
- Od WWII voliči pomocí preferenčních hlasů dostali do parlamentu pouze 1 % poslanců
- Reforma 2000 – dopočet list votes se krátí na polovinu

Hlasy strany	243 879
Mandáty	6
Kvóta = H / (M + 1)	34 840
List votes	47 715

		Pref. hlasy	Dopočet	Součet	Zůstává k dopočtu	Pořadí mandátu
1	Janssens Patrick	89.011	0	89.011	47.715	1
2	Van Weert Els	19.266	15.574	34.840	32.141	2
3	Peeters Jan	15.500	19.340	34.840	12.801	3
4	van Gool Greet	12.915	12.801	25.716	0	4
5	Cuyt Rony	6.690	0	6.690	0	0
6	Deckx Kathleen	8.156	0	8.156	0	0
7	Temsamani Anissa	9.705	0	9.705	0	6
8	Wyninckx Hilde	5.432	0	5.432	0	0
9	Gevers Dimitri	3.063	0	3.063	0	0
10	Heremans Karin	4.920	0	4.920	0	0
11	Veraart Gino	3.257	0	3.257	0	0
...						
20	Adriaensen Gust	2.159	0	2.159	0	0
21	Hosteaux Frank	3.272	0	3.272	0	0
22	Lauwers Herman	2.725	0	2.725	0	0
23	Van Brempt Kathleen	11.577	0	11.577	0	5
24	Voorhamme Robert	6.648	0	6.648	0	0

Trendy v personalizaci voleb

- Pilet a Renwick – výzkum 31 evropských zemí (EU + Island, Norsko, Švýcarsko)
- Volební reformy a personalizace:
 - Podoba hlasování voličů
 - Efekt na výsledky
- Pouze „signifikantní“ reformy – pravidlo 20 procent

Trendy v personalizaci voleb (Pilet, Renwick)

Table 1. Electoral reforms affecting personalization in Europe since 1945: five dimensions

	Impact of reform on personalization				Total
	Positive	Negative	No significant impact	Ambiguous impact	
1940s	2	0	1	0	3
1950s	3	2	6	0	11
1960s	0	1	1	0	2
1970s	0	1	2	1	4
1980s	4	4	3	0	11
1990s	9	9	8	2	28
2000s	13	3	4	3	23
Total	31	20	25	6	82

Table 4. Change in electoral systems since 1990 and since 2000

Change in personalization since 1990*			Change in personalization since 2000		
Increased	Reduced	Unchanged or ambiguous change	Increased	Reduced	Unchanged or ambiguous change
Austria	Bulgaria	Denmark	Belgium	Italy	Austria
Belgium	Croatia	Finland	Bulgaria	Norway	Croatia
Czech Rep.	Estonia	France	Czech Rep.		Denmark
Greece	Italy	Germany	Estonia		Finland
Iceland	Malta	Hungary	Greece		France
Latvia	Norway	Ireland	Iceland		Germany
Lithuania	Slovenia	Luxembourg	Latvia		Hungary
Netherlands		Poland	Lithuania		Ireland
Romania		Portugal	Romania		Luxembourg
Sweden		Slovakia	Slovakia		Malta
		Spain	Slovenia		Netherlands
		Switzerland			Poland
		UK			Portugal
					Spain
					Sweden
					Switzerland
					UK